

Predikatie over Johannes 19:33, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 18 maart 1951 te Den Haag

Gezongen: Psalm 70:1, 2 en 3.

Gelezen: De Wet des Heeren; Johannes 19:28-37.

Gebed:

Doe ons naderen tot U met diepe eerbied en kinderlijke vreze. Gij hebt ons bewaard, en wij zijn nog die wij zijn. Dat dit zo is, dat is te danken aan U, want Gij zegt: 'Mijn raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen.' Tegen deze raad is geen wijsheid en geen verstand. Doe ons dan met eerbied tot U opzien in dit ons naderen tot U. Wil ons aanzien in de Zoon Uwer liefde. Dit hebben wij nodig, ieder van ons heeft dit nodig. Want buiten Hem is er slechts een verworpen mensheid, een mensheid die gezondigd heeft en die zondigt en die niet wil loslaten, ofschoon zij somtijds geperst wordt om te bekennen. Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren, en wil naar Uw beeld ons vernieuwen, ons leidende en houdende in Uw wegen.

Wij hebben het voorrecht dat wij nog wederom mogen geschaard zijn om Uw Getuigenis. Laat dit waarlijk een voorrecht voor ons wezen, en doe er ons op een U betamelijke en voor ons profijtelijke wijze gebruik van maken. Buiten Uw Getuigenis is er in de ganse wereld geen licht. Zoals het in het hart van ieder mens is, zo is het ook onder de mensheid. En zo is er op zijn best genomen een zoeken en tasten, of men U immers vinden mocht, maar men verstaat niet dat men er op uit is alles in ongerechtigheid ten onder te houden. 'Het zijn uw zonden die het zo bitter maken', zegt Gij. Ach, leer ons U kennen en doe ons ook onszelf kennen. Doe ons geloven. Geloven, Heere, is alles. Dat zegt ook Uw Getuigenis: 'Vrees niet, geloof alleen.' Geloven zonder te zien, geloven voordat men gezien heeft. Ach, wil het versterken in de harten van Uw gunstgenoten over de gehele aarde.

Geef ons Uw Woord. Doe ons spreken wat recht is. Laat ons hierbij slechts zien op U, van U ook onze verwachting hebben. En bereid voor dit Woord ook in onze harten een plaats. Laat het in ons zich betonen een kracht tot overwinning van ons en van al het onze, een kracht om ons in staat te stellen Uw Goddelijke kracht aan te grijpen.

Gedenk onze zieken. Gedenk eenzamen, ouden van dagen, allen die in bijzondere omstandigheden zich bevinden. Doe nog dezen en genen terechtkomen. Erbarm U naar de rijkdom van Uw genade. Bestaat het in Uw raad, maak een einde aan het bloedvergieten en verhinder het uitbreken van een oorlog. Maar, Heere, het zou wel kunnen zijn dat ons gebed dwaasheid was. Vergeef ons dan deze dwaasheid. En vergeef ons al onze zonden om Jezus' wil.

Amen.

Gezongen: Psalm 69:3.

Wij hebben, mijn zeer geachte toehoorders, in deze lijdenstijd gesproken eerst over het 31e vers van het 19e hoofdstuk van het Evangelie van Johannes, daarna over het 32e en nu vragen wij uw aandacht voor het 33e vers:*

‘Maar komende tot Jezus, als zij zagen dat Hij nu gestorven was, zo braken zij Zijn benen niet.’

De krijgsknechten hadden de benen van de moordenaars die met de Heere Jezus gekruist waren, gebroken, en nu zouden zij ook die van de Heere Jezus verbrijzelen. Er staat in het begin van Jesaja 53: ‘Wie heeft onze prediking geloofd? En aan wien is de arm des HEEREN geopenbaard? Want Hij is als een rijsje voor Zijn aangezicht opgeschoten, en als een wortel uit een dorre aarde; Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten en verzocht in krankheid; en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht’ (vs. 1-3). Dit, toehoorders, is de belijdenis geweest van Jesaja, ‘de koning der profeten’ zoals men weleens zegt, en van het overblijfsel dat er in zijn dagen gevonden werd. Het is de belijdenis van de Kerk. Als ik zeg: van de Kerk, dan moet u niet denken aan wat in het populaire spraakgebruik een ‘kerk’ genoemd wordt, nee, u moet dan

---

* Deze preken zijn niet beschikbaar.

denken aan degenen die de Heere Jezus Christus door een waarachtig geloof zijn ingelijfd, en God als hun Vader, de Zoon als hun Borg en de Heilige Geest als hun Trooster hebben leren kennen.

De mens meent dat hij God zoekt, nietwaar? Of, wanneer in zijn belijdenis – ieder mens heeft toch een belijdenis – het woord ‘God’ niet voorkomt, dan is hij toch van gedachte dat hij zoekt wat goed is. Maar het is niet zo. De mens bedriegt zichzelf, dag op dag – wij moeten zeggen: van uur tot uur, van ogenblik tot ogenblik. Hij doet niet anders dan zichzelf bedriegen. En zoals hij nu zichzelf bedriegt, bedriegt hij ook zijn naaste. Hij is geen zoeker van God of van het goede – hij verwerpt. Hij zal altijd blijken gereed te staan om het te verwerpen. Hij haat God en het goede, omdat hij van zichzelf houdt en er op uit is om zichzelf te handhaven. En wanneer u niet van alle kritische zin ontbloot zijt, dan wordt u dat bij uzelf en bij uw naaste de ganse dag door gewaar. Wanneer een mens zichzelf heeft leren kennen, voor God waar is geworden, dan ziet hij in en bekent hij dat de Heere gevonden is van degenen die Hem niet zochten en openbaar geworden is aan degenen die niet naar Hem vraagden (Rom. 10:20). Ik acht ze gelukkig die dit verstaan. Want van het ogenblik af dat zij dit verstaan, zoeken zij de Heere, terwijl zij Hem tot op dat ogenblik hebben verworpen. Ofschoon er dan aan het verwerpen van de Heere ook nog geen einde is. Dit zal eerst dan zijn, wanneer wij voor eeuwig deze ogen gesloten zullen hebben.

Wat er van deze krijgsknechten geworden is, dat weten wij natuurlijk niet. De Roomse kerk meent van een van hen iets te weten, namelijk van de man die met de speer bij de Heere Jezus de wond veroorzaakt heeft. Zij noemt hem Longinus en zegt dat hij een heilige geweest is; hij is heilig verklaard. Ik zou weleens aan deze kerk willen vragen mij de bron te willen wijzen voor deze kennis. Maar deze kerk heeft geen bronnen nodig; zij weet het toch wel. En als zij zegt wat zij gelooft, dan eist zij van mij en u dat wij dit ook geloven.

Wat een ontdekking hebben deze krijgsknechten gedaan! Ja, wanneer zij deze ontdekking gedaan hebben aan deze zijde van het graf, dan is het goed geweest. Want ik weet niet of u het verstaat, maar wanneer een mens deze ontdekking doet, dan is dat zijn behoudenis. Op twee zaken moet u letten als u het over uw bekering hebt, of als u meent dat u begenadigd zijt. U moet zich afvragen of in uw bekering voorgekomen is

het schuldig worden om de zonden van Adam; dat is de eerste zaak. En ten tweede moet u zich afvragen of gij gezien hebt dat het kruisigen van de Heere Jezus Christus uw werk is geweest, en niet dat van het Joodse volk zovele eeuwen geleden. Waar deze twee zaken voorkomen, daar is een waarachtige bekering. En ik kan niet aannemen dat een waarachtige bekering zou kunnen plaatsgrijpen, wanneer deze zaken er niet in werden gevonden – althans ik zou zulk een bekering niet kunnen verstaan. Wanneer deze mensen de ontdekking gekregen hebben na dit leven, dan zijn zij in de verdoemenis, en daar vloeken zij de landvoogd Pilatus, die hun de opdracht gegeven heeft om hun heilloos werk uit te voeren, en de Joden, de farizeeën, schriftgeleerden, ouderlingen en overpriesters, omdat deze als het ware de landvoogd hebben gedwongen om de Heere Jezus te veroordelen.

‘Als zij zagen dat Hij nu gestorven was.’ God was mens geworden en had Zich als mens onderworpen aan God. De Heere Jezus had eens gezegd tot Zijn ouders: ‘Wist gij niet dat Ik moet zijn in de dingen Mijns Vaders?’ (Luk. 2:49). In deze dingen is Hij gebleven, Zijn ganse leven. Van stap tot stap, ja van ogenblik tot ogenblik heeft Hij God nodig gehad en niets gedaan zonder Zijn Vader er in te kennen. Dat is het leven dat wij in het paradijs hadden moeten leiden en waartoe wij nóg verplicht zijn. Wij hebben moedwillig en vrijwillig overtreden, zoals wij dit nog dagelijks doen. Maar er is gezegd: ‘Ten dage als gij daarvan eet, zult gij den dood sterven’ (Gen. 2:17). De betekenis van deze woorden voelt de mens ook wel in zichzelf, zo dikwijls hij zondigt. De Heere Jezus was dus schuldig, want Hij had Zich geplaatst in dit leven om voor de mens vrijheid, zaligheid, gelukzaligheid te verwerven. En nu had Hij de dood ondergaan: *‘Zij zagen dat Hij nu gestorven was.’* In deze dood is het leven voor mij en voor u, voor ieder mens. Wie de heilige behendigheid heeft om van deze dood gebruik te maken, die leeft, terwijl hij anders dood is, dood door de zonden en de misdaden. Daarom moet er wat met een mens gebeurd zijn voordat hij het tijdelijke met het eeuwige verwisselt.

Wat moet er dan met hem gebeurd zijn?

Hij moet geloven, geloven dat hij met zijn kwaad en goed verwerpe-lijk is. Hij moet ontdekt zijn aan zichzelf. Dat betekent dat er een ogenblik in zijn leven moet zijn aangebroken, waarin hij zei (al heeft hij deze woorden ook niet gebruikt): ‘Nu zie ik U! Ik heb U nooit gezien. Nu

zie ik U, nu weet ik wie U zijt.’ En dat gaat dan altijd hiermee gepaard, dat men bekent dat men niet waardig is op deze aarde te blijven en veel minder waardig is om in de hemel te komen, dat men in de verdoemenis thuis hoort.

De Heere Jezus moet hem geopenbaard zijn. Ik hoop niet dat er één in ons midden is die denkt dat hij door het lezen in de Schrift of door het horen of lezen van predikaties de Heere Jezus kan leren kennen. Dat zou een vreselijke misvatting zijn! Ik zou u met de allergrootste ernst daarvoor willen waarschuwen, want u komt er onherroepelijk mee om. De Heere Jezus moet ons geopenbaard zijn, en wij moeten Hem aanschouwen in de Schrift. Nee, wij moeten de Schrift niet alleen gelézen hebben, wij moeten Christus aanschóúwen in de Schrift. En wij moeten Hem zien in de hemel en tegelijkertijd vinden in ons hart. Alleen dit is de rechte kennis van de Heere Jezus, en al het andere is waan. Vergeet het toch niet, ga er toch niet tegenin. U zult er geen voordeel van hebben, maar wel nadeel. En als u er tegenin zou gaan, dan zou u toch geen voordeel van zo’n zogenaamde bekering hebben. Weet u waar zo’n zogenaamde bekering heen leidt? Tot vijandschap tegen de waarheid. Als een predikant zo’n mens de handen oplegde, zou hij niets anders doen dan een vijand kweken tegen zijn eigen prediking, door middel waarvan zo iemand misschien zegt dat hij bekeerd is geworden. En gelukkig de leraar die er voor bewaard wordt om dat te doen. Want het moet er hem niet om gaan dat iemand zegt: ‘U hebt gelijk.’ Het moet er hem om gaan dat een mens tot God bekeerd is.

Het moet hem zeker gemaakt zijn dat hij de oorzaak is van het lijden en sterven van de Heere Jezus. Ik weet niet, kinderen, hoe jullie onder de prediking zitten, maar toen ik zo oud was als jullie, zo’n jaar of zes, acht, tien, en ik hoorde de lijdenspredikaties, dan dacht ik altijd: ‘Ach, liep het nu maar eens anders af.’ Want het rechtsgevoel, waarvan de overblijfselen nog bij een mens gevonden worden, verzet zich tegen de schandelijke behandeling van de Heere Jezus door het Joodse volk, Pilatus en de krijgsknechten. Zitten jullie, kinderen, er ook zo onder? Of luister je niet? Ja, je luistert wel. Maar nu was dit een gebrek in mij, en dit gebrek was dat ik niet zag dat *ik* het gedaan had. Is er nu in ons midden nog een kind dat van de Heere zover gebracht is dat het zegt: ‘*Ik* heb het gedaan?’ Ja, ouders, u zegt misschien tegen uw kinderen: ‘Kinderen,

vertrouw maar op de Heere in moeilijke omstandigheden', enzovoort. Zeg eens tegen uw kinderen dat zij verdoemd zijn als zij zo blijven leven, en dat zij van de zaligheid niets afweten, en dat het alles een Goddelijk werk is. Dan bedriegt u uw kinderen tenminste niet. En anders komt er niets anders dan bedrog over uw lippen. U moet uw kinderen niet sparen. Want uw kind zal u ook niet sparen als het in de verdoemenis kwam. Het zal u vloeken, omdat gij het niet hebt gewaarschuwd.

Een mens moet tot Christus gebracht worden. Soms ziet een mens iets van de dingen. Dan trekt hij een conclusie en zegt: 'O, nu geloof ik dat het ook voor mij is.' Ach, mens, ge weet niet welk een zelfbedrieger ge zijt! Uw conclusie is niet gerechtigd. Gij moet geleid worden tot Christus. Wie gekomen is tot Christus, is tot Hem gebracht door de Heilige Geest – Díe heeft hem getrokken, Díe heeft hem in Zijn armen genomen en hem tot Christus gevoerd. Zoals een vis die in het net gekomen is, getrokken wordt op de oever, zo gaat men tot Christus. En dan is het: 'Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen' (Ps. 89:8 ber.). Ik wenste toch wel dat velen van u eens op mochten houden met zich te bedriegen. Er is ook hier valse bekering.

Men moet gebracht worden tot de vereniging met Christus. 'Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn', heeft de Heere Zelf eens gezegd (Joh. 17:21). Dat moet waarheid worden. En wanneer ik aan u vraag: 'Wat is dat, met Christus verenigd te zijn?', dan moet u mij dat kunnen vertellen. En wilde u het van mij weten, dan zou ik het u moeten kunnen zeggen.

Men moet het anker der hoop uitgeworpen hebben achter het binnenste voorhangsel, en gezegd hebben: 'Nu is er vastheid, ik sta.' 'Gij stáát', zegt de apostel Paulus (Rom. 11:20; 2 Kor. 1:24). Dat is de vastheid die men heeft wanneer men het anker uitgeworpen heeft in het binnenste van het voorhangsel (Hebr. 6:19).

En men moet zich bekeerd hebben tot God.

Gezongen: Psalm 130:1 en 2.

'Zo braken zij Zijn benen niet.' Dat zijn de laatste woorden van onze tekst. Het heeft daar een ogenblik geschieden dat het gezag van de Schrift in gevaar gekomen was. Maar de krijgsknechten hebben de benen van

de Heere Jezus niet gebroken. Johannes verwijst hier naar Exodus 12 vers 46: 'Geen been van Hem zal verbroken worden' (Joh. 19:36). Deze woorden slaan op het paaslam, maar het paaslam was een afschaduwing van Christus. Daarom zegt de apostel Paulus in 1 Korinthe 5 vers 7: 'Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus.'

De krijgsknechten zagen aan wat voor ogen was. Christus was gestorven – wat zouden zij Zijn benen nog verbrijzelen? Maar Johannes zag verder en dieper: de Schrift kan niet verbroken worden en de raad Gods kan niet worden verijdeld. De wereld is van gedachte dat zij heel wat mans is. Zij betekent niets. De ganse wereld is in de hand van de almachtige God. Zalig die het geloven. De wereld meent dat zij haar doel in zichzelf heeft. Het is anders. God heeft een doel, en dit doel is Zijn eigen verheerlijking aan de ene zijde en aan de andere zijde de zaligheid van Zijn volk. Maar dit laatste is eigenlijk begrepen in het eerste. Gods doel is Zijn eigen verheerlijking, maar wie zal Hem verheerlijken dan alleen hij die gelooft in Hem?

Omdat de dingen zo liggen, heeft de apostel Paulus geschreven: 'Wij weten dat dengenen die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede' (Rom. 8:28), en heeft de Heere Jezus Zijn discipelen geleerd te bidden: 'Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, alzo ook op de aarde' (Matth. 6:10). Wie nu nog op zijn leven, op de besturing van zijn leven, op al wat in zijn leven voorkomt of voorgekomen is ook maar iets aan te merken heeft, die is níét uit God! Nog eens, de apostel Paulus schrijft: 'Wij weten dat dengenen die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen die naar Zijn voornemen geroepen zijn.'

Misschien denkt u: 'Het is een grote verborgenheid.' Ik zeg: het is álles verborgenheid. Het moet geopenbaard, bekendgemaakt worden, door het Woord en door de Heilige Geest. En dat wat bekendgemaakt is, moet de inhoud van onze belijdenis zijn; er moet niets van u in voorkomen. Daarom hébt u geen belijdenis, zolang u niet gestorven zijt aan alles. Wat zou u belijden? U verstaat niets! Dat dit zo is, dat moet u getoond worden, hiervan moet u overtuigd worden. Dat is wat er aan de vereniging met de Heere Jezus Christus voorafgaat: armoede, armoede naar de geest. 'Zalig zijn de armen van geest; want hunner is het Koninkrijk der hemelen' (Matth. 6:3). U moet dus geloven.

Wat doet u uw ganse leven door, als het niet verhoed wordt? U

oordeelt naar uw gevoel, volgens uw verstand, gij houdt rekening met uw wil, met de indruk die u van de dingen hebt, enzovoort. Dat moet nu te gronde gegaan zijn. U moet in geestelijk opzicht een dood mens geworden zijn. En als dit zo is, dan belijdt u wat u geopenbaard is. Wat door God is geopenbaard, dat is de inhoud van de christelijke belijdenis. Waar dit niet zo is, daar wankelt men; men heeft geen vastheid. Daar ontbreekt de zekerheid, het zuiver afgescheiden zijn van het onze en van de dingen des Heeren. Het moet uit de hemel nedergedaald zijn, terwijl wij bezig waren om ons tot de hemel op te werken. Dat is het verschil.

Zolang de mens nu bezig is om tot de hemel zich op te werken, doet hij de werken der duisternis. En als hij hier sterft, ofschoon hij misschien zeer vroom geweest is in zijn leven, dan zal tot hem gezegd worden: 'Ik ken u niet vanwaar gij zijt; wijk van Mij af, gij werker der ongerechtigheid' (Luk. 13:27). Dan zal niet baten het geroep: 'Gij hebt in onze straten geleerd' (Luk. 13:26) en 'Hebben wij niet in Uw Naam vele krachten gedaan?' (Matth. 7:22), enzovoort. Want er is maar één ding dat geldt: de Heere Jezus Christus met Zijn gerechtigheid.

Wij hebben door de zonde voor God geen betekenis meer. Maar Christus heeft voor Hem alle betekenis. En nu zal God een mens gelukkig maken buiten Christus? Dat zou een ontering zijn voor de Heere Jezus; het zou ook een ontering zijn van Zijn deugden. Dus daar moet u niet op rekenen. De leer dat een mens buiten Christus, en zonder door God gerechtvaardigd en geheiligd te zijn in Christus, kan zalig worden, is niet waar. U moet geloven! In mijn jeugd was de wereld optimistisch. U kunt zich dat moeilijk voorstellen, gij die veel jonger zijt dan ik. Maar ik heb het wrange van het optimisme van de wereld geproefd, want het was niet echt. Het was hoogmoed, een middel voor de een om heerschappij te voeren over de ander. In die tijd zei men: 'De mens is goed. Geef hem onderwijs, maak werk van de opvoeding, dan zult u zien dat hij goed is.' En nu? Ik denk dat er niet één mens meer in de wereld is die zo spreekt.

Wat is hier nu de zaak? (U moet op zulke dingen eens letten als u kunt. En als u het niet bij ondervinding hebt, doet u het dan wanneer u het van mij hoort.) Wat is hier nu de zaak? Dit: het geloof komt achteraf. Dat is het geloof van de wereld. De wereld gelooft achteraf. Zij moet het eerst zien en ondervinden, en dan zegt de wereld: 'Ja, nu geloof ik het ook.' Daarom heb ik weleens gehoord dat iemand zei: 'In de hel zullen

geen atheïsten zijn.’ Inderdaad, daar zal geen mens zeggen: ‘Er is geen God.’ Want daar ziet men het en men voelt het en dan gelooft men. U moet geloven vóórdát u ziet en zonder dat u ziet! En het voorwerp van dit geloof is het Woord, Christus, God. Dat is het echte geloof.

Nu begrijpt u wel wannéér men komt tot dat geloof, tot Christus, tot het Woord, tot God. Men komt tot Christus, tot het Woord, tot God, als men geloofd heeft dat de mens gevallen is en dat hij niet goed is, maar ten enenmale verwerpelijk, verdoemelijk. Dat is het werk van ontdekking, van overtuiging.

Is dat bij u voorafgegaan? U moet niet menen dat het goed is, wanneer u zegt: ‘Ik geloof in de Heere Jezus’, met een beetje ernst erbij, met op zijn tijd vijandschap tegen God en de naaste. Als ik een woord van deze tijd mag gebruiken, dan zeg ik: u wordt eerst uitgeschakeld en dan ingeschakeld. En in de Schrift wordt het op deze wijze gezegd: ‘Hij neemt het eerste weg, om het tweede te stellen’ (Hebr. 10:9). Dat is het waarachtige.

U moet niet rusten voordat u zulk geloof zijt deelachtig geworden. Aan het waarachtige geloof gaan zekere dingen vooraf. Maar in deze dingen is de zaligheid niet. De zaligheid is in Christus.

De openbaring van de Heere Jezus is noodzakelijk. Rust niet voordat u dit verstaat. En moogt u het verstaan, wees er dan verzekerd van dat de snoeren u gevallen zijn in lieflijke plaatsen; een schone erfenis is u geworden (Ps. 16:6). Want wat is toch de wereld? Wat zou u hebben gehad als u dit niet was deelachtig geworden? En, veronderstel dat u zo oud was als ik, wat zou u dan voor een toekomst hebben? U zou geen toekomst hebben! Een mens heeft geen toekomst buiten Christus. Ach, de mens is zo ongelukkig, die niet in Christus gevonden wordt!

Het leven, zo dacht ik toen ik bij de krijgsknechten stilstond in mijn overdenking, het leven is een zegen. Maar wat dóén wij in ons leven? Wat máken wij ervan en wat hébben wij ervan gemaakt? Antwoord eens, zeg eens wat u gedaan hebt in uw leven, vertel eens wat u van uw leven gemaakt hebt? Als wij het elkander bekendmaakten, dan stoven wij zo uit elkaar! Zo mooi is het – zo *schandelijk* is het! Daarom zijn ze bevoorrecht, die de dwaasheid, de zonde en de schuld van hun leven gezien hebben, beleden hebben, betreurd hebben en voor wie niets anders is overgebleven tot behoud dan het geloof in Jezus Christus, en Dien gekruisigd.

Hoe staat het nu met u? Zijt gij ontdekt en ontbloot geworden? Hoe-

vele jaren heeft dat genomen? Of zijt u misschien een wonderboom? Kijk eens rond in de stad van uw inwoning. Wat duurt het toch lang voordat men ergens kan gaan bouwen. De tijd wordt doorgebracht met het blootleggen van de oude fundamenteën en met allerlei ander werk. Spiegel u eraan. Zo gaat het ook in het geestelijke. De tijd wordt doorgebracht met het blootleggen van de oude fundamenteën. Zolang dit niet is geschied, komt er geen fundament dat onbeweeglijk is. Denk aan de twee bouwers uit het eind van Mattheüs 7. Er komt geen fundament. U kunt grijpen en gaan belijden. U moet het alles weer loslaten. Het gaat te gronde met u, als er geen andere dingen plaatsgrijpen.

Daarom, laat u bewerken, laat u zaligen, laat u ontdekken. Gebruik er uw tijd voor. Néém er de tijd voor. Wij hebben allen nogal wat vrije tijd tegenwoordig. Dat wordt zelfs een probleem in onze dagen. Men werkt zes of hoogstens acht uur. Straks wordt het nog minder. De wetenschap maakt dat het aantal uren dat men werken moet, hoe langer hoe geringer wordt. Nu ontstaat er een nieuw probleem: wat moet de mens met zijn vrije tijd doen? Ja, wat moet dit en hoe moet dat? Dat is de wereld! Zij doet niets anders dan haar eigen graf graven. Daar is u ook mee bezig, als God u niet ontdekt, als Hij er u niet van overtuigt dat dit zo is. Ach, geloof vóórdat u ziet en zonder dat u ziet!

Amen.

Gebed:

Laat het zo wezen, Heere, geloven zonder te zien en voordat men ziet. 'Zalig zijn zij die niet zullen gezien hebben en nochtans zullen geloofd hebben', hebt U eens gesproken tot een van Uw jongeren. Maar geloven wanneer men gezien heeft, dat is het werk van de verworpenen. Laat dit óns werk niet wezen. Ach, dat wij gewaar mochten worden hoe profijtelijk een geloof is dat niet gewacht heeft op zien, een geloof zonder zien en voordat men gezien heeft. Dat geloof is een gave van U. Werk het in ons. Versterk het in ons. Doe er ons door leven en wandelen. Maak ons dan bekwaam en gewillig om al wat buiten de inhoud van dit geloof is, te beschouwen als schade en drek, zoals de apostel Paulus dit heeft mogen doen.

Wij zijn hier een ogenblik met elkander tezamen geweest. Laat wat gesproken is, door U worden gezegd. Vergeef het zondige en het

gebrekkige. Gebruik het om in het licht te stellen dat het gaat om Uw eer en om de zaligheid van Uw volk, en niet om de wereld. Deze is bestemd, niet om gelukkig, maar om ongelukkig te worden.

Heere, laat ons dan als Noach ons bevinden in de ark, in Uw Kerk, met U gemeenschap hebbende. Laat ons als Rachab de hoer het snoer hebben uitgehangen, het verbond met U hebben gemaakt. Laat ons ons vasthouden als ziende U, de Onzienlijke.

Amen.

Gezongen: Psalm 2:6 en 7.

Catechisatie over het onderscheid tussen Wet en Evangelie, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 12 maart 1947 te Den Haag

Gezongen: Psalm 19:6 en 7.

Gebed:

Doe ons, Heere, door Uw genade ons voor U nederbuigen en U zoeken. Gij zijt waardig gezocht te worden, en Gij wilt ook dat wij dit doen zullen. Gij wilt niet dat wij zonder opmerkzaamheid in betrekking tot de grote dingen van Uw Koninkrijk ons leven slijten. Gij zegt het: 'Zoekt den HEERE terwijl Hij te vinden is; roept Hem aan terwijl Hij nabij is.' Want hoewel wij allen hoofd voor hoofd volstrekt onwaardig zijn, schuldig en verwerpelijk, zo overlaadt Gij ons toch met Uw zegeningen, met tijdelijke zegeningen en vooral ook met het woord der genade, want Gij roept het ons toe, laat het ons toeroepen: 'Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde; want Ik ben God en niemand meer.' Ach, doe ons luisteren, acht geven, voordat wij tot onze eeuwige smart ondervinden dat Uw Woord waarheid is.

Gij hebt ons nog weer aan de avond van deze dag hierheen doen komen. Geef ons wat wij nodig hebben zowel om te horen als om te spreken. Geef ons stilheid des geestes, want de woorden der wijzen moeten in stilheid aangehoord worden; en zijn het de rechte woorden, dan zijn het de woorden van U, de drie-enige God.

Leid ons dan door Uw Woord en Geest. En treed in het gericht met ons niet, maar wil ons aanzien en gedenken in de Heere Jezus Christus, in Wie Gij het U mogelijk gemaakt hebt om met een zondaar gemeenschap te hebben.

Gedenk zovelen die hier graag hadden willen zijn, onze jonge mensen in Indië, en ook onze zieken. In de toestand van één, voor wie wij de laatste rustdag onze verzuchtigingen tot u opzonden, hebt Gij enige verandering gegeven. Geef hiervoor te danken. Wil, zo het in Uw raad bestaat, hem verder oprichten, en laat deze ziekte dan blijken geweest te zijn niet alleen niet tot de dood, maar tot eer van U. Gedenk ook de andere zieken. Ach, leer hen het naar U te wenden, zoals Hizkia heeft mogen doen.

Amen.

Wij moeten dus spreken over de Wet. Ik behoef u niet te zeggen dat dit een uiterst belangrijk en gewichtig onderwerp is: de Wet. Gij hebt begrepen hoe de opsteller van ons catechisatieboekje* en ook de opstellers van de catechismus ertoe gekomen zijn om nu de bespreking van de Wet aan de orde te stellen. Wij hebben het gehad over de goede werken, en hebben bij de bespreking daarvan gezegd, dat, zullen werken goed zijn, zij moeten hebben een goede oorsprong, een goede regel en een goed doel. De goede oorsprong: het geloof, het verenigend en rechtvaardigend geloof in de Heere Jezus Christus. En de goede regel: de Wet, de Wet der tien geboden. Het goede doel: de eer van God, en in ondergeschiktheid daaraan de zaligheid van de mens zelf en van zijn naaste. Dus zo is de Wet genoemd, en daarvan is gezegd dat zij is de regel waarnaar de goede werken moeten worden gedaan en tegelijkertijd de toets moet zijn. Zo moeten wij dan nu over de Wet gaan spreken.

Wij hebben in de prediking vooral twee zaken: de Wet en het Evangelie. Langzamerhand zijn velen ertoe gekomen de Wet in de prediking te verwaarlozen. Er zijn in de Hervormde Kerk vele gemeenten waarin de Wet niet meer in de godsdienstoefening wordt voorgelezen. U weet dat dit niet alleen een oude, maar ook een goede gewoonte is, om aan de godsdienstoefening op zondagmorgen de voorlezing van de Wet te

---

* Abraham Hellenbroek (1658-1731), Voorbeeld der Goddelijke waarheden.

doen voorafgaan. Wie enigermate de waarheid verstaat, begrijpt dit ten volle. Immers – en dit moeten wij nu gaan zien – immers is er van de kennis van het Evangelie in het geheel geen sprake wanneer de Wet niet verstaan wordt.

Welnu, in vele gemeenten, ja in bijna alle gemeenten, of moet ik zeggen: in alle gemeenten, in alle kerken, wordt eigenlijk de Wet niet meer gepredikt. De ene gaat hierin verder dan de andere, dat is wel waar, maar op de keper beschouwd wordt er toch in Nederland van de prediking van de Wet geen werk meer gemaakt. Dat is misleidend en gevaarlijk. Want raakt de Wet uit het gezicht, waardoor wordt dan eigenlijk de mens nog ingehouden? Iedereen zou toch in de grond van zijn hart het liefste willen dat er geen Wet was, en dat hij doen kon wat hij wil. Maar ook hierover moeten wij later spreken.

Er wordt in de prediking gezegd: ‘Hier is het Evangelie, geloof nu, en als u dit doet, dan zult u zalig worden.’ ‘Dit geloof moet er wezen,’ zegt de orthodoxe of gereformeerde christen, ‘dit geloof moet er zijn; welnu, wie nu gelooft, die heeft het.’ En dan wordt er gezegd: ‘Dus gij móét geloven.’ Wij hoeven hiervan niet te zeggen dat het nergens op lijkt. Ten eerste is het in strijd met de Schrift. De Schrift zegt duidelijk: ‘Door de Wet is de kennis der zonde’ (Rom. 3:20). Nu, is er dan geen zondekennis nodig om in de Heere Jezus Christus te geloven? De kennis van zonde is door de Wet! Maar het is ook zo onnozel om zo te spreken, zo onbegrijpelijk onnozel. Mensen die zo spreken, moeten wel leven zonder enige zelfkritiek, moeten wel geweldig oppervlakkig zijn, moeten wel over de dingen in het geheel niet nadenken. Ik zal dat nu niet in het brede aanwijzen, want dan komen wij niet door de stof heen, maar ik moet er toch iets van zeggen.

De Heere Jezus is immers een Geneesmeester, een Medicijnmeester, en Hij zei eens: ‘Die gezond zijn, hebben den medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn’ (Matth. 9:12). Welnu, moet dan de mens zich niet ziek gevoelen, moet hij geen zieke ziel hebben? Moet hij niet voelen dat zijn ziel ziek is, moet hij dat niet geloven, moet hij dat niet gewaarworden? Anders zou hij niet vragen naar de Medicijnmeester, dat doet geen mens als hij niet ziek is. Als u niet ziek bent, dan laat u de dokter naar anderen gaan die wel ziek zijn, maar ú roept hem niet. Zo is het in het geestelijke ook; daarom heeft de Heere Jezus dat gezegd: ‘Die gezond

zijn, hebben den medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn.’

Dus het geloof in de Heere Jezus Christus veronderstelt een zieke ziel. Als u nu de prediking eens kon beluisteren in de Hervormde Kerk of in de Gereformeerde Kerk – wat ik u ten sterkste afraad, want er wordt niets anders dan vergif toegediend – maar als u dat hoorde, dan zou u misschien de handen in elkaar slaan van verbazing. Zo las ik – u weet: er is een zogenaamde kerkreformatie gaande in de Hervormde Kerk; je moet er nooit iets van aanvaarden, hoor, want het gaat alles buiten God om – maar van een van de mannen, van de predikanten, die daar een voorname rol in speelt, las ik in een blad dat men bij mij in de bus gestopt had – ik lees die dingen verder niet, het enige wat ik lees is de Bijbel en de zogenoemde oude schrijvers – maar daar las ik in: ‘Het is niet nodig dat de Wet gepredikt wordt en dat de mens de Wet leert kennen. Het enige dat nodig is, is het Evangelie.’ Nu, deze man is nota bene professor geworden in de theologie, en die is nu bezig om de Hervormde Kerk, om de waarheid in de Hervormde Kerk op de been te brengen...

Dus: Wet en Evangelie moet het wezen, Wet en geloof. Het is niet goed dat men zegt: ‘Geloof is alles.’ Als het goed wordt uitgelegd, ja, dan is het waar, maar de goede uitlegging hoort er bij. Als men zegt: Geloof is alles, dan heb ik er niets op tegen; maar men moet het uitleggen, anders is het misleidend. Maar veiligheidshalve zeggen wij: Wet en geloof, Wet en Evangelie. De Wet vóór het geloof in het Evangelie, en de Wet ná het geloof in het Evangelie, maar de Wet anders ná het Evangelie dan vóór het Evangelie, anders ná het geloof dan vóór het geloof. Nu, ik hoop dat al deze dingen aan de orde zullen komen. Dus Wet en Evangelie.

Nu wens ik te beginnen met iets te zeggen over *het verschil tussen Wet en Evangelie*. U weet dat de kennis van dit verschil van groot belang is. De kennis van het onderscheid tussen de Wet en het Evangelie moet men leren kennen, enigermate, voordat men komt tot de vereniging met de Heere Jezus. Hoe beter dat men dit onderscheid leert kennen, des te beter is het. Men moet het onderscheid te weten zijn gekomen tussen het Evangelie en de Wet, en na de vereniging moet men ook, en dán vooral, het onderscheid tussen Wet en Evangelie kennen. En nog eens: hoe duidelijker men het onderscheid ziet, des te beter, want er kan met het verstand zoveel gebeuren en dat is alles waan.

Met het verstand kan men wel een gehele dogmatiek opbouwen. U

weet wel van professor Driessen uit de 18e eeuw.* Deze had een boek geschreven, een dik boek over Gratia Victrix, dat is: de overwinnende genade; let wel, een dik boek over de gratias, de genade. Nu, en God komt hem te bekeren, hij weet niets meer, *hij weet niets meer!* Wat een weldaad is dat, nietwaar, om er achter te komen dat men niets weet, dus dat men niets beginnen kan. Wat zal een mens die niets weet, beginnen? Kijk, dat zijn zaken die terdege moeten geleerd worden, wij moeten er achter komen dat wij niets weten en niets beginnen kunnen.

Men moet eenvoudig vastlopen. En als men dan eens iemand ontmoet met wie het schijnt vast te lopen, dan moet u tegen zo iemand niet zeggen: 'Nu moet je geloven in Christus of in het Evangelie', want dat is noodlottig, dat is noodlottig onderwijs. Jakob wenste zich te schikken naar de gang van het werk (Gen. 33:14). Kijk, en daar begint nu weer de kennis van het onderscheid tussen Wet en Evangelie. Als nu iemand zijn naaste ontmoet in verlegenheid en men zegt: 'Nu moet je geloven', dan is dat enkel Wet, dat is enkel Wet, een verschrikkelijk bedrog, een vreselijk bedrog, en men kan zich gelukkig achten wanneer men uit zulke handen blijft.

Wat moet men dan doen met iemand die werkelijk verlegen is? U moet beginnen met niets te doen, *beginnen met niets te doen!* En werden wij verwaardigd om zo iemand tot hulp te wezen, nu, dan zouden wij ons moeten schikken naar de gang van het werk. Bijvoorbeeld, als dan iemand klaagde over zijn ellende, dan zouden wij moeten zeggen: 'Je bént ook diep ellendig, diep ellendig.' Of als hij klaagde dat hij niet kan wenen over de zonde, dan zouden wij moeten zeggen: 'Je bént ook zo hard als een steen, en ik ook.' Ook onszelf altijd insluiten! Of als hij zei: 'Ik ken Christus niet, en wat geloof is weet ik niet', dan zouden wij moeten zeggen: 'Ja, dat is ook zo, je kent ook Christus niet, en wat geloof is dat zal de Heere je eerst moeten geleerd hebben, en dan zul je het te weten komen.' Dat zouden wij moeten beginnen tegen hem te zeggen, en dan zouden wij misschien kunnen voortgaan en nóg iets zeggen. Wij zouden kunnen zeggen wellicht: 'Maar dat je nu zo in verlegenheid zit, dat betekent dat er iets bij je gevonden wordt dat gevonden is geworden bij al Gods kinderen. Die zijn er doorgekomen, wie weet kom jij er ook

---

* A. Driessen (1684-1748), hoogleraar theologie in Groningen.

nog eens door.' En als het dan echt is bij zo'n mens, dan zul je wel horen wat hij zegt. Dan zal hij zeggen: 'O, als dat eens gebeurde, als dat eens gebeurde, dan zou er nooit zo'n mens geweest zijn aan wie zoveel genade bewezen werd, dan zal ik in de hemel de meeste reden hebben om dankbaar te wezen.' Zo zal hij spreken, *zo zal hij spreken*, en dat zal je hart voor hem meer openen. En dan zou het kunnen wezen dat je hem later nog eens van dienst zou kunnen wezen; je zou hem wel in het oog houden en belangstelling voor hem krijgen. Misschien zou je hem weleens op te dragen krijgen. Zie, dat is zich schikken naar de gang van het werk.

Dus: Wet en Evangelie, het onderscheid tussen Wet en Evangelie. Wat is eigenlijk het Evangelie? Wel, dat zegt het woord. 'Evangelie' is een Grieks woord, dat betekent een blijde boodschap. En wat is de inhoud van die blijde boodschap? Dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken. Dat is de enige boodschap. Er is geen blijdere boodschap.

Ik kwam eens bij iemand binnen die ik goed kende, en zijn vraag was toen ik binnentrad: 'Nog nieuws?' Dat is een vraag die mij kan prikkelen. Maar ik mag mij niet laten prikkelen, dat weet ik. Mijn antwoord was: 'Ja, Jezus Christus is in de wereld gekomen om zondaren zalig te maken!' Ja, dat wist hij... Gelukkig de mens die het *niet* weet, of nog niet recht weet, want dat zijn stúkken, dat kan ik u verzekeren. Dat zijn stukken! Het is een zaak van grote betekenis te weten dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken. Wie dat weet, kan er dan ook een en ander van vertellen. Geloof dat maar!

Het Evangelie dus is een blijde boodschap, en de inhoud van het Evangelie is de Heere Jezus Christus. En als u het Evangelie om zo te zeggen opendoet, zou u niets anders vinden dan Jezus Christus; dat is het Evangelie. Misschien denkt u: 'En God de Vader dan niet, en de Heilige Geest ook niet?' Daar moet u geen onderscheid tussen maken. Daar bedoel ik dit mee dat de Vader in de Zoon is, en de Zoon in de Vader, en dat de Zoon Zoon is van de Vader, en in de Vader, en dat de Vader is van Zichzelf, en in de Zoon, en dat de Heilige Geest uitgaat van de Vader en van de Zoon. Dit is een onloochenbare waarheid, en een mens kan nooit één van de drie Personen in het Goddelijke Wezen kennen zonder tegelijkertijd een drie-enig God te kennen. Al is het ook in geringe mate, dit is waar, volkomen waar, en ik wens altijd de eerste

te zijn om dit te bekennen: in geringe mate. Maar ieder die waarlijk gelooft, heeft enigermate kennis van een drie-enig God. Er is geen geloof – onthoud het maar goed en vergeet het niet – er is geen geloof, geen zaligmakend geloof, of het heeft tot voorwerp de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Het Evangelie wordt ook genoemd het Evangelie van Christus. Nu, de reden heb ik u al genoemd: omdat de Heere Jezus de inhoud daarvan is. En nu moet dat ons duidelijk worden. Ik doe het nu wat uitvoerig, maar de zaak is het waard. Ik zeg: de inhoud van het Evangelie is de Heere Jezus Christus. En als het nu goed is, dan moet dit voor de dag gekomen zijn, dit moet duidelijk zijn geworden. Wij moeten dus in het Evangelie de Heere Jezus gezien hebben. En als wij Hem in het Evangelie zien, dan zien wij in de Heere Jezus ook het Evangelie. Nu moet je goed luisteren! – Wij moeten God de Vader zien in de Evangelietekst: ‘Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe’ (Joh. 3:16); wij moeten God de Vader zien in alle Evangelieteksten bij elkaar; het kan ook zijn in het samenkomen van alle teksten die het Evangelie behelzen. In al die teksten, voor zover je ze kent, moet je ook Christus zien. *In al die teksten moet je Christus zien!* Dat betekent dat Christus in je geopenbaard is. En dan eindigt je dus niet in de tekst, in het Woord, maar je eindigt in de Persoon van Christus; en je eindigt niet in de Persoon van Christus alleen, maar je eindigt in God drie-enig. Dat is het rechte, en dan moet u het maar goed onderzoeken als u meent dat u daar kennis van hebt. U moet maar goed onderzoeken hoe dat is gebeurd!

Misschien vraagt u: ‘Hoe zal ik dat weten?’ Och, dat moet u zo niet vragen, want het is helderder dan het licht van de zon; helderder dan het licht van de zon. Dat weet u onmiddellijk. Ik kan wel begrijpen dat u die vraag doet, want wij zouden met ons verstand de dingen eronder willen krijgen. Maar het gaat niet met ons verstand, ons verstand moet er buiten blijven. Maar dat betekent niet dat wij net moeten doen alsof wij geen verstand hebben. Zo zei eens een heer tegen mij – en dat was óók een professor – toen ik bij hem op huisbezoek kwam: ‘Och,’ zei hij, ‘ik neem het alles maar aan als een kind.’ Ja, je zou zeggen: ‘Hoe is het mogelijk dat een professor, van wie wij toch kunnen veronderstellen dat

hij een goed verstand heeft, en dat had hij ook, zó spreken kan?’ Maar je moet nooit vragen hoe iets mogelijk is, je moet maar letten op hetgeen zich voordoet. Hij zei tegen mij: ‘Ik bedoel dit niet anders dan ik het zeg.’ Maar dat is alles schijn. Een mens laat zich niet zo ten onder brengen. Zijn verstand is zijn kostelijkste bezit naar zijn mening, en daar doet hij nu wat mee, en hij bereikt er somtijds wat mee in het leven naar zijn gedachten. Maar een mens doet niets dan zondigen, en hij bereikt niets anders dan de verzwaring van zijn verdoemenis, niets anders!

Maar nu moet het zó worden dat het verstand zich laat gevangen nemen, dat het licht, het licht dat het verstand is, duisternis wordt. Zó moet het worden, en dan moet in de plaats van het verstand komen het geloof, zodat bij een gelovige het verstand niet zit *hier* in het hoofd, maar op de plaats waar zijn hart zich bevindt. En als je dan aan een gelovige vraagt als het over geestelijke dingen gaat: ‘Wat denk je?’, dan heeft hij principieel leren kennen het onderscheid tussen wat hij deed met zijn hoofd en wat hij nu doet met zijn hart. Een gelovige weet met zijn verstand eigenlijk niets meer, al tracht hij er ook nog veel mee te doen, maar met zijn hart weet hij alle dingen in de grond, zoals Johannes zegt: ‘Gij hebt de zalving van den Heilige, en gij weet alle dingen. En de zalving die gijlieden van Hem ontvangen hebt, blijft in u, en gij hebt niet van node dat iemand u lere’ (1 Joh. 2:20, 27).

Kijk, dat zijn alle grondbeginselen van onze christelijke religie. Deze beginselen moeten wij kennen, en leren wij kennen als wij in het Evangelie Christus aanschouwen. Dan krijgen wij de gehele Schrift in de Persoon van de Heere Jezus te zien, en vinden de Persoon van de Heere Jezus terug in de Schrift, en zo weten wij dat de Bijbel Gods Woord is. Wij weten er toch wel iets van, want de Bijbel is wel een autoriteit, maar het rechte van de dingen leren wij alléén kennen, wanneer op de kennis van de Wet gevolgd is de openbaring van de Heere Jezus Christus.

En omdat dat nu een vreemde leer geworden is, staan de mensen zo eigenaardig te kijken. En nu zijn er nog wel groepen waar de Wet gehandhaafd wordt, maar toch niet op rechte manier. ‘Want het einde der wet is Christus, tot rechtvaardigheid een iegelijk die geloof’ (Rom. 10:4). Zo moet er een afhandeling hebben plaatsgehad van God met de ziel, vóórdát Christus om zo te zeggen aan de orde komt. De mens moet in het licht van de Wet, beschenen met het licht van het Evangelie,

zichzelf gezien hebben, en dan moet hij weten wat hij zag, *wat hij zag*. En dan moet hij kunnen vertellen wat een mens is, wat hij gezien heeft in het licht van de Wet, beschenen met het licht van het Evangelie.

Als dat bij degenen die het er voor houden dat zij begenadigd zijn, gevonden werd, dan zouden hun woorden o zo weinig zijn. Zij zouden na kortere of langere tijd gezien hebben het onderscheid tussen Wet en Evangelie, en wat er nodig is voordat een mens evangelisch werken kan. Dat is een zaak van groot gewicht: *wat er nodig is voordat een mens evangelisch werken kan*. Denk hierbij aan het woord van de Heere Jezus: 'Want zonder mij kun gij niets doen' (Joh. 15:5). Hij zou dus niet zeggen dat *hij* begonnen is, hij zou u vertellen dat *God* begonnen is, en wat dat nu is, wat er gebeurt als God begint. Dat zou hij kunnen vertellen.

Nu, dat is nu eigenlijk evangelisch werken: God te laten beginnen en niet zelf te beginnen. U voelt wel dat Groenewegen niet tevergeefs gezongen heeft: 'Hij geeft lessen, Hij geeft lessen, die de ziele wijzer maakt.'*

Nu, nu is de tijd alweer om, en als de gelegenheid ons geschonken wordt, dan zal er nog veel komen.

Gezongen: Psalm 119:17.

Gebed:

Ach, Heere, laat dat ons gebed zijn en blijven: 'Leer mij, o HEER', den weg door U bepaald, dan zal ik dien ten einde toe bewaren.' Uw wegen zijn goed en de onze zijn slecht. In Uw wegen wordt de dood niet gevonden, maar het leven en de vrede en de blijdschap, en onze wegen voeren ons ten verderve. Soms schijnt er iets te wezen... maar *Gij* zijt de Weg, de Waarheid en het Leven.

Ach, Heere, doe ons U kennen en geloven dat wij goddeloos en schuldig en verwerpelijk zijn, verwerpelijk met al het onze, dat er behoud is alléén in U, en dat er in U ook behoud *is*, en dat ieder veilig is die gevonden mag worden in U. Leer ons onszelf kennen. Geef in ons, Heere, de waarachtige dankbaarheid en lof, want de lof is betamelijk. U komt toe de lof en de eer en de dankzegging.

---

* Johannes Groenewegen (1709-1764), De Lofzangen Israëls.

Zegen wat wij met elkander overdacht hebben. Vergeef het zondige erin. Wat was naar de bedoeling van Uw Geest, wil dat gebruiken om ons voor en na te onderrichten, en ook om ons voor en na liefde tot de dingen in te storten.

Amen.

Caspar Olevianus over het geloof

Het geloof is toe te stemmen dat God in Zijn gehele Woord, naar de kennis van Zijn wil, waarachtig en almachtig is. Aldus geven wij God de eer. Daarbij letten wij niet op dat wat in ons of in andere schepselen daarmee in strijd schijnt te zijn. In dit Woord zien wij, als het belangrijkste, op de beloften van het Evangelie, namelijk dat Hij Zich waarlijk tot een Vader in Christus geeft, en dat Hij, na ons door de Heilige Geest in Christus ingelijfd te hebben, ons uit genade rechtvaardigt en dagelijks heiligt, en ons door dezelfde kracht waardoor Christus uit de dood is opgewekt, onderhoudt. Alle dingen zijn Hem onderworpen en in Zijn waarheid en kracht is de hoop des eeuwigen levens in ons gegrond en zeker.

Het geloof betreft het gehele leven van de mens, wiens doen en laten op het geloof moet staan en steunen. Want zonder geloof is het onmogelijk God te behagen. En de bijzondere in Christus aangeboden genade van de rechtvaardigmaking en vernieuwing tot het eeuwige leven, is het fundament van alles wat we hebben te geloven.

Wat het geloof is, drukken we nog duidelijker op deze wijze uit: het geloof is de erkenning van en de volkomen berusting in de onveranderlijke wil van God, namelijk dat Hij de in de profetieën beloofde en door Christus metterdaad aan het licht gebrachte zaligheid, ons uit genade schenkt, gelijk de artikelen des geloofs getuigen. Zo rusten wij in deze geopenbaarde en onveranderlijke waarheid Gods en geven Hem de eer dat Hij die waarheid van oudsher bevestigd heeft, de beloften volbracht heeft en volbrengen zal, en Zijn waarheid aan ons toepast. Daarbij zien wij niet op wat daarmee in en buiten ons in strijd schijnt te zijn, maar betrouwen op de in Christus betoonde Goddelijke genade en waarheid, die uiteindelijk volkomen vervuld zal worden.

Geschriften, p. 9, 10